

որ միայն Թեոդորայի՝ ալ առ հասարակ խրիմի
Հայերը, մանաւանդ կանանց նոր սերունդը,
չսովորեալ մոռնալ իրենց մայրենի լեզուն,

(Ընթերցանելի)

Կ. ՅՈՒՐԵՆՆ

ՄԱՆՐԱԿԱՆՈՒՄ

ՄԱՆՐԱԿԱՆՈՒՄ

ՅՊՐԱՆԻՔԻ զՈՐԴԱՆՈՒՄ:

Օրագիր մը՝ իրեն բնական օգագուշակ
կը յանձնէ տղուկ մը՝ $\frac{1}{2}$ լիտր ջրով լեցուն
ապակեայ շշի մը մէջ: Եշին $\frac{3}{4}$ մասը ջրով
պիտի լեցուն, եւ ամէն ութ օր ամառը, եւ
ամէն տասնուչորս օր՝ ձմեռը շիջը ջրով հան-
գերձ պիտի փոխուի: Եշին որոշ նիստն է պա-
տուհանի առջեւ: Եշին բերանը կտաւ լաթով
մը պիտի ծածկուի: Եթէ տղուկն առտու կա-
նուի առանց շարժման ապակեայ յատակը նստի
եւ խնջանաւ գալարի, բայց է ու օդը գեղեցիկ
եւ պայծառ պիտի ըլլայ: Եթէ անձրեւէ կամ
ձիւնէ, տղուկը շշին մինչեւ վիզը կ'երթայ կը
կզկէ եւ հոն կը մնայ, մինչեւ որ օդը զարձակ
պայծառանայ եւ գեղեցիկանայ: Եթէ հով
ըլլայ, անասունն արտաքին կարգի արագու-
թեամբ ջրով մէջ հոս հոն կը լողայ, եւ ան-
հանգստի կ'ըլլայ, մինչեւ որ հոն իրզը ելլէ:
Անձրեւախառն փոթորիկ քանի մ'օր յառաջ
տղուկը միշտ ջրէն դուրս կը մնայ, բայց եթէ
փոթորիկը սկսի, արտաքին կարգի անհանգստի
հոս հոն կ'երթայ ու կու գայ, իրեն թէ
ըղաձգութիւն ունենար:

Կողմնակա ջրայ հնարք:

Կողմնակա ջրայ (Eau de Cologne) հնա-
րիւք չովանի Մարիամ ֆարինա անուն
25ամեայ իտալացի պատանին, յամին 1709,
իւր Uomo d'Ussola բնիկ գաւառէն գաղթած էր
Լոնտոն եղբրքներն, իւր բաթին ու երջան-
կութիւնը գտնելու վախճանաւ: Հոս կը ծախէր
ածառ, հոտաւէտ իւղեր եւ ուրիշ այլեւայլ
զարդու վերաբերեալ առարկաներ: Գործը
իտալիայէն բերել կու տար: Իւր համեստ
խանութիւն մէջ կը գտնուէր նաեւ անուշաբոյր
իւղ մը, որուն պատրաստութիւնն իւր գաղ-
տնիքն էր: Սոյն իւղին իւր բնական քաղաքին
անունը տուած էր, քնակչաց համակրանքն
յինքն ձգելու համար: Բազմաթիւ տարեաց
շարքին մէջ իրմէ հնարեալ գիւտին համար

հաջիւ թէ հոնտոսական գաւառաց սահմանե-
րէն անգին տարածուեցաւ: Նախ՝ եօթնամեայ
պատերազմն եւ ապա գաղղիական բանակին
չուն՝ գիւտին համարն եւրոպական երկրաց
մէջ ալ սփռեցին: Ֆարինա բաւական երկար
սպրեցաւ՝ իւր նորահայտ գիւտին փառքն ու
պարծանքը վայելելու համար եւ 1766ին,
մեռաւ, գրեթէ 80 տարեկան: Իւր եղբորորդին
Ժառանգեց անոր տոացուածքն ու գաղտնիքը,
որ գործատունը մինչեւ 1792 կառավարեց եւ
Թոգուց երեք որդի: 1709էն ի վեր միայն
տասը հոգւոյ յայտնուած է Կողմնակա ջրայ
գաղտնիքը: Հնարիչ ֆարինային պատրաստու-
թեան ինքնագիր կերպը կը հանգչի բերեղեայ
բաժակի մը ներքեւ, եւ այս ալ եռապատիկ
փակեալ արկել մը մէջ: Հնարքին աշխատելու
սննդին մէջ դեռ եւս կը գտնուի այն պատու-
ական մեքենայն, յորում իւղը մեղիւի մ'օգնու-
թեամբ կը խառնուի: Վազմանն՝ որ կարագի
մեքենայն կը յիշեցնէ մեղի, քաթի եւ երկաթէ
շինուած է եւ կրկին դռներով կը փակուի:
Այս տեղը մասած Ժամանակին կը նշմարենք
կտոր կտոր տախտակներէ շինուած եւ մետաղի
կտորներով զրուագուած մետակ մը, որ երբեմն
շիշերը լեցնելու կը ծառայէր: Մառանները
այլեւայլ կարգերու բաժնուած են, որ թանձր
պատերով իրարմէ անջատած են: Հրդեհէն
պահպանուելու համար իւրաքանչիւր խցիկ ա-
ռանձինն ամուր փակուած է: Այս կարգերուն
մէջ կողմնակա ջրով լեցուն ահագին տակառ-
ներ գտնուուած են: Ցախառները եղեւնիայտէ
պատրաստուած են, որովհետեւ ասի շատ յար-
մար է հոտաւէտ իւղերը պահելու, եւ ասկէ
զատ շատ ալ տոկոս է: Ցախառներն Մարիամ
կը շինուին եւ գաղղիական գիւտայ ոգով լի
կողմնակա կ'առաքուին: — Ալքոլոյ Նարպոնի
շրջակայի խաղողէն կը պատրաստուի: Հոն կը
գտնուի նաեւ ֆարինի գործատունն օգնական
գտարներ: Ալքոլոյ կողմնակա ջրայ փոխարկելու
համար՝ պէտք է ալքոլով կէս լեցուած տա-
կառին մէջ իւղի խորն թափել եւ ապա մինչեւ
վեր ալքոլով լեցնել: 14 օրէն պատրաստ
կ'ըլլայ: Ցախառն յատակը նստած կանանց
դիրտը պատուական միջոց է ընդդէմ յօգա-
ցաւի, թէեւ իւղն եւ լեզուն տակառին միշտ
գաղտնիք մըն է, սակայն արդի բնալուծութեան
գիտութիւնն ըստ մեծի մասին լուծած, մեկնած
է: Մառաններուն մէջ դեռ եւս 1750էն մնա-
ցած շշեր կան:

